

201. Simontornya belterülete (Tolna megye) Kk, Tő?, Ú

Április 15-én Bencze János, simontornyai lakos, bejelentette a múzeumnak, hogy a városközpont-rehabilitációhoz kapcsolódó földmunkák során két kőfaragványt talált a közműárkok kidobott földjében. Az egyik kő egy nagy méretű (87×43×37 cm), hasábtest alakú, profilált, mészkőből faragott gótikus szarkő, amelyet a Szent István király utca D-i oldala mentén ástott, kb. 100–120 cm mély közműárkok mellett, a templom bejáratával szemben talált (*Szent István király utca KÖH 84075*). A másik kő erősen lekopott, de a profilok töveiben így is felfedezhetőek a vésési hornyok és az egykori meszelés nyoma. Ez a Vártér utca É-i oldalán (*Belterület KÖH 65082*) került elő, a kb. 1 m mély árokból. A kövek előkerülési helyét már félig betemetve találtam, de a hely rétegvizonyait ismerve azok vélhetőleg másodlagos helyzetből kerültek elő.

Április 22-én a kivitelező jelentette a múzeumnak, hogy a földmunkák során ágyúgolyót és csontokat találtak a ferences kolostor K-i szélével egy vonalban (*Szent István király utca KÖH 84075*), egy tavaly lehelyezett csapadékvízakna néhány 10 cm-rel történő áthelyezése során. A helyszínre kiszállva kiderült, hogy állatcsontok, néhány újkori és 2-3, talán török kori kerámia, valamint egy kis méretű vas ágyúgolyó került elő. A most dokumentált régészeti rétegeket a szennyvízakra árkában már tavaly elérték, újabb felületen nem bolygatták őket.

K. NÉMETH ANDRÁS

202. Siófok, Somogyfok-mellett (KÖH 45518) (Somogy megye) I

2013. május 29-én Siófok, Ribiszke u. 10. sz. alatt új lakóépület építése közbeni földmunkák idején régészeti felügyeletet végeztünk. Az említett telek a 45518-as azonosítószámú lelőhely területére esik. A telken korábban állt épületeket elbontották, és az újonnan építendő ház alapjait ásták ki. Az alapárkokból kidobott földben mindössze néhány emberi csonttöredék (alkar, csigolya) volt. A mellette lévő árok alján, kb. 70 cm mélyen, közvetlenül a sarokban egy koponya töredékét találtuk. A koponya elhelyezkedéséből arra következtethetünk, hogy a sír tájolása nagyjából K–Ny-i irányú lehetett. Sírgödör feltárása nem látszott a metszetben, és sem további csontok, sem korhatarozó leleteket nem kerültek elő. Az összegyűjtött csontokat további vizsgálat céljából eltettük és a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumba vittük.

VARGA MÁTÉ

203. Solt határa (Bács-Kiskun megye) Ő, B, Sza, A

A Soltot É-ről elkerülő út nyomvonalán 2013 áprilisában végzett próbafeltárások az alábbi lelőhelyeket érintették.

Madách Imre u. vége (Solt É-i elkerülő út, 9. lh.) (KÖH 58446): Két kutatóárkot tudtunk megnyitni, egyet a Madách utcától K-re, egy másikat az utcától Ny-ra. Összesen 250 m²-nyi területet kutattunk át. A homokos területen nagyon rosszul rajzolódott ki az objektumok feltárása. A K-re nyitott szondában 2 objektum, egy É–D-i, valamint egy Ny–K-i irányú árok jelentkezett. A Ny-i szondában 16 objektumot figyeltünk meg, árkokat, gödröket, és valószínűleg két ház vagy valamilyen építmény részletét. A területen recens bolygatást is tapasztaltunk.

A feltárt objektumokból állatcsontok, illetve gyér számú kerámiaanyag került elő. Az előkerült kerámia alapján a területen VIII. századi avar település található.

*Nagy-éri-csatorna K-i partja (KÖH 58445):*⁶² A munkagép 2 kutatóárkot alakított ki a Solt É-i elkerülő út 8. lh. területén. A munkagép megjelenése előtt, valamint a humuszolás alatt fémkeresővel átnézték a lelőhelyet. A műszeres vizsgálat során előkerült fémanyag (bronzú töredéke, bronz szemüvegspirál) ugyanúgy, ahogy a terepbejáráskor megtalált kerámiaanyag, középső bronzkori településre utalt. Mindkét kutatóárokban jelentkeztek objektumfoltok, az É-i kutatóárkokban, amely a Nagy-ér mellett É–D-i irányba húzódó földhát gerincén is áthaladt, jelentősebb mennyiségben, míg az értől távolabb, csupán a földhát K-i lejtőjét érintő kutatóárkokban kevesebb objektumot figyeltünk meg. Az 500 m²-en feltárt 60 objektum nagyobb része nagy méretű, méhkas alakú tárológödör volt, de előkerült néhány kút is. Ezeket a feltörő talajvíz miatt csupán metszetre bontottuk. Feltártuk egy feltételezhető járószint részletét, valamint két ház, vagy építmény részletét is. Az objektumokból jelentős mennyiségű leletanyag került elő. Találtunk kis méretű bögréket, fazekak, tálak perem-, alj- és oldaltöredékeit, mészbetétes díszítésű kerámatöredékeket. Néhány csonteszköz, csonttű és csontár is előkerült. Jelentősnek ígérkezik a 13. objektum, amely csak részben esett a feltárás területére. Valószínű, hogy ház lehetett, és a ház padlóján megtaláltuk egy összességében tárolóedény darabjait. A tárológödörből jelentős mennyiségű állatcsont és patics is előkerült. A leletek alapján elmondható, hogy a Vátya-kultúra települését találtuk meg.

Nagy-éri-csatorna Ny-i partja (KÖH 58444): Két szondát jelöltünk ki a Solt É-i elkerülő út 7. lelőhelyen: egyet a terület É-i, egyet pedig a terület D-i részén, összesen 500 m²-en. Mind a D-i, mind az É-i szondában az árkok és gödrök feltárása mellett sírfoltok is kirajzolódtak. Összesen 27 objektum feltárására került sor. Az objektumok egy része a Vátya-kultúra koszideri időszakába tartozó leletanyagot tartalmazott.

A temetkezések – összesen 8 sír került elő – szarmata sírok voltak. Két sír került elő a D-i szondában, 6 pedig az É-i-ban. A sírokat egy kivételtől eltekintve kirabolták. A rabolt sírokban csupán néhány csont és kevés melléklet maradt meg – vaskarikák, vaskés töredéke, néhány szem gyöngy. Az egyik rabolt sírnál a váz láb részénél egy összetört barbotin díszes római edény került elő. Az egyik sírt körárok vette körül, a sírban jól látszódtott a koporsó nyoma, de a sír teljesen üres volt, kirabolták. Valószínű, hogy a feltárás területén lévő sírok közül többet is kerített árok, ennek megfigyelését azonban nehezítette a szondaárok keskeny volta. Egyetlen sír maradt meg épen. Az É–D-i tájolású sírban egy gyereklány feküdt. Nyakán gyöngysor volt, övének lecsüngő részét ugyancsak gyöngyök díszítették, végén egy nagyobb gyöngy, valamint egy orsógomb volt. Jobb karján két bronz karperec, lábánál kis pohár került elő. Ruhája alját több sorban színes gyöngyök díszítették. Lábfeje elenyészett. A csontokra egyébként általánosan jellemző volt a rossz megtartás.

Zsellérföld II. (KÖH 58450): Három kutatóárkot alakítottunk ki a Solt É-i elkerülő út, 6. lelőhelyen, összesen 430 m²-en. Kettőben tudtunk objektumfoltokat megfigyelni. A bontás során kiderült, hogy régészeti jelenség csupán az É-i szondá-

62 A Közhiteles Nyilvántartásban a Solt, Nagy-éri-csatorna Ny-i partja (KÖH 58444) lelőhely részeként szerepel.

ban fordul elő. Ebben a szondában 5 objektumot tártunk fel, gödröket és egy oszlophelyet. A feltárt objektumokból állatcsontok, illetve kevés kerámianyag került elő. Az előkerült kerámia alapján annyit tudtunk csak megállapítani, hogy a területen őskori település található.

SOMOGYVÁRI ÁGNES

204. Somogyicscso, Halastótól keletre (KÖH 84499)

(Somogy megye) Ő, Kk

A Csurgoi kistérségben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 25–27. között végezték el az MNM NÖK munkatársai. A terület sávos bejárása a tervezett nyomvonal tengelyétől 50–50 m-es sávban történt, mely összesen 19 régészeti lelőhelyet érintett. A vizsgált szakaszok mezőgazdasági művelés alatt álló területein változó feltételekkel és eredményességgel lehetett a terepbejárást elvégezni.

Somogyicscstól É-ra, a földút Ny-i oldalán, a Halastótól K-re levő vízfolyás menti lankán új, korábban ismeretlen régészeti lelőhelyet lokalizáltunk. A terület újkori törmelékekkel szennyezett volt, de köztük kevés őskori és késő középkori kerámiatöredéket találtunk az alacsonyabb lejtőn.

Munkatársak: Melis Eszter régész és Lakatosné Sövegjártó Erika technikus.

TOKAI ZITA MÁRIA

205. Somogysárd határa

(Somogy megye) Ő, U, R, B, LT, Ró?, Á?, Kö

Régészeti terepbejárásokat végeztünk a település határában 2013 tavaszán, az alábbi lelőhelyeken.

Felső-Dolca (KÖH 88177): 2013. május 20-án terepbejárást végeztünk Somogysárdtól ÉNy-ra, a Koroknai-vízfolyás K-i oldalán lévő földterületen. Elmondások alapján itt korábban már találtak leleteket. A frissen vetett kukoricásban, jó megfigyelési körülmények között, nagyjából 300 m hosszan lehetett viszonylag sok kerámiát gyűjteni. Ezen kívül találtunk egy öröklöttörredéket, egy salakdarabot, két vesszőlenyomatos paticsdarabot, valamint egy pattintott követ (magkő?). A kerámiák alapján az alábbi korszakokat/kultúrákat lehetett elkülöníteni: nagyobb mennyiségű őskori kerámia, amit nem lehet pontosabban keltezni; kevés, valószínűleg a Balaton-Lásinja-kultúrához tartozó kerámia, köztük egy jellegzetesebb fültörredék; kevés, az urnamezős kultúrához tartozó kerámia, köztük egy síkzott perem; 2 kelta, grafitos soványítású peremtörredék. Nagyobb mennyiségű középkori, valószínűleg Árpád-kori kerámiát találtunk. Köztük néhány hullámvonallal, vonallal és fogaskérmintával díszített oldal, valamint több jellegzetes peremtörredék is található. A középkori leletek a lelőhely D-i részén sűrűsödtek, míg az őskori leleteket a lelőhely teljes hosszában lehetett találni.

Soponya (KÖH 78425): 2013. április 21-én újból terepbejárást végeztünk a lelőhelyen, ahol kevés kerámiát, valamint egy kovapattintékot tudtunk gyűjteni. A korábbi leletgyűjtéshez képest új eredmény, hogy találtunk a keltákhoz köthető grafitos kerámiát, valamint egy töredék talán a lengyeli kultúrához, egy pedig valószínűleg a badeni kultúrához tartozó, díszített töredék lehet.

Sürgönyfási-dűlő (KÖH 88097): A 3. és a 4. sz. halastavaktól és a Metszési-árokotól É-ra, valamint a tsz-től ÉNy-ra, a vízfolyás fölé emelkedő dombon újabb lelőhelyet sikerült pontosan azonosítanunk. 2011-ben itt is gyűjtöttünk néhány kerámiát, azonban most jobb megfigyelési körülmények között – szántott földben – tudtuk bejárni az egész területet. A lelőhely a Somogysárdról Sörnyepusztá felé tartó műút két oldalán, a Nagyhegyre (szőlőhegy) vezető földút bejáratától É-ra található. A lelőhely nem túl intenzív, és csak őskori kerámiatöredékeket, valamint pattintott köveket lehetett gyűjteni. A lelőhely mérete 240×110 m. A kerámiák alapján több korszakot sikerült elkülöníteni. Viszonylag nagyobb mennyiségű, pontosabban meg nem határozható őskori kerámia; kevés dunántúli vonaldiszes kerámia, a lengyeli és a badeni kultúrához sorolható töredék. Három, erősen kopott töredék talán a római korba sorolható.

Szövécsi-rét (KÖH 88099): Somogysárd és Sörnyepusztá között feküdt a középkorban Szövécs faluja. Terepen való azonosítása még nem történt meg. Ennek kapcsán végeztünk 2011 után ismét terepbejárást Szövécs feltételezett helyétől D-re, a mára kiszáradt Szövécs-patak Ny-i oldalán, az erősen emelkedő parton. Most is nagyjából ugyanott találtunk néhány leletet, mint az előző bejáráskor. Azonban 2013-ban ettől a helytől D-re még 2 helyen is találtunk néhány szórványleletet. A lelőhelyen talált kerámiák a dunántúli vonaldiszes kerámia kultúrához tartoznak, melyek között találtunk néhány jellegzetes oldaltörredéket. A kerámiák között van 2 középkori is. A lelőhely mérete: 260×70 m.

Munkatársak: Deák Ferenc, Berta Gyula, Papp Zoltán, Pátrovics Gábor.

VARGA MÁTÉ

206. Somogyvár, Besliahegy alja (KÖH 48786)

(Somogy megye) U, R, B, LT, Ró, Á, Kk

A Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ a Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központtal kötött megállapodás alapján 2013. szeptember vége és november eleje között megelőző régészeti feltárást végzett a lelőhelyen. A somogyvári bencés apátság Szent László nemzeti emlékhely fejlesztése miatt szükségessé vált megelőző régészeti feltárást során összesen 5450 m² nagyságú területet humuszoltunk le, amelyből 496 m² területet már korábban, a júliusban végzett próbafeltárást során kutattunk.

A lelőhely Somogyvár külterületén, a Kupavárhegytől 250–300 m-re ÉNy-ra található, a dombot átvágó földúttól D-re. A lelőhely egy É–D irányú dombháton és annak D-i oldalán, lejtőjén helyezkedik el.

Az intenzív sávos terepbejárást és a magnetométeres kutatást követően 2013 júliusában próbafeltárást végeztünk a területen, aminek során 10 kutatóárkot létesítettünk. Miután a kutatóárkok mindegyike régészeti pozitív lett, így javaslatot tettünk a lelőhely beruházással érintett területének megelőző feltáráására.

A feltárást során több régészeti korszakból származó településrészek – épületek kemencével, gödrök és árkok – meglétét sikerült igazolni. A kutatott terület K-i felén jellemző volt a terület újkori építkezéssel és tereprendezéssel történt bolygatása, amely az altalajt is érintette.

A legkorábbi megtelepedési korszakot a késő neolitikus Lengyel II. periódusra keltezi a részben a római kori épület